

DATOS IDENTIFICATIVOS

Ética e lexislación

Materia	Ética e lexislación			
Código	V53G140V01202			
Titulación	Grao en Enfermaría			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	2	1c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermaría (Povisa)			
Coordinador/a	Marcial Pérez, José Ángel			
Profesorado	Marcial Pérez, José Ángel Sas Fojón, Antonio de			
Correo-e	amarcialperez@yahoo.es			
Web	http://www.cepovisa.com			
Descrición xeral	La Enfermaría es unha disciplina dedicada *ao trato directo con las *persoas, en ocasións *baixo circunstancias de diversa *complexidade relacionadas con el binomio *Saúde-*Enfermidade, a Vinda-*Morte. Aquí la ética (**Bioética) *xoga un papel importante, *rexe la *conduta de *os *profesionais en circunstancias en las que *estes deben decidir entre actuar con *bondade a malicia, *entendendo que *segundo *a súa decisión el paciente *pode ser el *máis *prexudicado. La enfermaría está *ao *servizo del enfermo, familia *e *comunidade, *e no *só de las *institucións.			

Competencias

Código	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Ser capaz, no ámbito da enfermaría, de prestar unha atención sanitaria técnica e profesional axeitada ás necesidades de saúde das persoas que atenden, de acordo co estado de desenvolvemento dos coñecementos científicos de cada momento e cos niveis de calidade e seguridade que se establecen nas normas legais e deontolóxicas aplicables.
B4	Ser capaz de comprender o comportamento interactivo da persoa en función do xénero, grupo ou comunidade, dentro do seu contexto social e multicultural.
B7	Saber comprender, sen prexuízos, as persoas, considerando os seus aspectos físicos, psicolóxicos e sociais, como individuos autónomos e independentes, asegurando o respecto ás súas opinións, crenzas e valores, ademais de garantir o dereito á intimidade, a través da confidencialidade e o segredo profesional.
B8	Promover e respectar o dereito de participación, información, autonomía e consentimento informado na toma de decisións das persoas atendidas, acorde coa forma en que viven o seu proceso de saúde-enfermidade.
B12	Aplicar o código ético e deontolóxico da enfermaría española, comprendendo as implicacións éticas da saúde nun contexto mundial en transformación.
B15	Ser capaz de traballar co equipo de profesionais como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demais persoal das organizacións asistenciais.
B18	Aplicar estratexias para adoptar medidas de confortabilidade e atención de síntomas, dirixidas ao paciente e familia, na aplicación de cuidados paliativos que contribúan a aliviar a situación de pacientes en situacións de enfermidade avanzada e/ou terminal.
C11	Establecer unha relación empática e respectuosa co paciente e a familia, acorde coa situación da persoa, problema de saúde e etapa de desenvolvemento.

C12	Utilizar estratexias e habilidades que permitan unha comunicación efectiva con pacientes, familias e grupos sociais, así como a expresión das súas preocupacións e intereses.
C48	Coñecer a lexislación aplicable e o código ético e deontolóxico da enfermaría española, inspirado no código europeo de ética e deontoloxía de enfermaría.
C49	Prestar cuidados, garantindo o dereito á dignidade, privacidade, intimidade, confidencialidade e capacidade de decisión do paciente e familia.
C50	Individualizar o cuidado considerando a idade, o xénero, as diferenzas culturais, o grupo étnico, as crenzas e valores.
C52	Coñecer os cuidados paliativos e control da dor para prestar cuidados que alivien a situación dos enfermos avanzados e terminais
D1	Capacidade de análise e síntese.
D2	Capacidade de organización e planificación.
D3	Capacidade de xestión da información.
D4	Resolución de problemas e toma de decisións.
D5	Traballo en equipo, multidisciplinar e multilingüe.
D6	Habilidades nas relacións interpersoais.
D7	Razoamento crítico.
D8	Aprendizaxe autónoma.
D9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espírito emprendedor. Creatividade.
D10	Motivación pola calidade.
D11	Sensibilidade cara a temas ambientais.

Resultados de aprendizaxe

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Aplicar *os principios de la **Bioética *e *os valores éticos	A1	B1	C11	D5
	A2	B7	C12	D6
	A5	B8	C49	D8
		B12	C50	D9
		B15	C52	D10
		B18		D11
Ser capaz de realizar unha *análise ética *e de *deseñar *e resolver casos	A1	B1	C11	D1
	A2	B4	C12	D2
	A3	B7	C48	D3
	A4	B8	C49	D4
		B12	C50	D6
				D7

Contidos

Tema	
1. Distinción entre *os conceptos: Ética, **Deontoloxía *e *Dereito.	Breve *desenvolvemento histórico de la Ética *e la **Bioética. 1.1. Definición de ética *e moral, *orixe *e significado. 1.2. La dimensión ética de la *persoa: el *ben moral *e el fin del obrar humano. 1.3. Fundamento *e *obrigatoriedade de la norma moral: concepto de *responsabilidade.
2. Códigos *Deontolóxicos.	Códigos *Deontolóxicos. Informe **Belmont: 2.1. Principio de Beneficencia. 2.2. Principio de Autonomía. 2.3. Principio de En o **Maleficencia. 2.4. Principio de *Xustiza.
3. La regulación *xurídica *e *deontolóxica de *os *dereitos de *os pacientes.	3.1. Diferenzas *e similitudes entre Códigos normativos *e éticos. 3.2. *Metodoloxía para la resolución de problemas éticos. 4. La regulación *Xurídica *e *Deontolóxica de *os *dereitos de *os pacientes: Dilemas éticos *actuais, *comúns nel *exercicio de la profesión: 4.1. El *segredo profesional *e la profesión *enfermeira. 4.2. El *consentimento informado. 4.3. Interrupción Voluntaria del Embarazo, cuestións en torno *ao aborto voluntario. 4.4. El paciente terminal, la Eutanasia *e el Suicidio Asistido. 4.5. La *verdade ante el enfermo. Atención humanizada, Atención espiritual. 4.6. Aspectos éticos de la investigación en materia de *Sanidade: Experimentación humana, Manipulación *xenética. *Proxecto *Xenoma humano. Fecundación, Procreación, Reprodución. 4.7. Aspectos éticos en torno *ao *Transplante de órganos. 4.8. *Dereitos *e deber de usuarios *e *profesionais: 4.8.1. *Dereitos *e deber de *os pacientes. 4.8.2. *Dereito a la *folga en la *Sanidade.
5. *Coñecemento del marco legal *e administrativo *vixente para *desenvolver las funciones propias del profesional de enfermaría.	5.1. El profesional sanitario del *século **XXI. - Avance de la Medicamento *e de la *sociedade en *xeneral. - El *novo profesional sanitario. De la independencia *ao control *máis absoluto. - La medicamento defensivo. - Causas que orixinaron * la proliferación de *reclamacións. 5.2. Aplicación de la *lei 26/1984 de 19 de *xullo *xeral para la defensa de *os consumidores *e usuarios a *os casos de *responsabilidade médica. 5.3. La medicamento es unha ciencia de medios *sen que se *poida *garantir el resultado. 5.4. Medicamento **curativa *e medicamento **satisfactiva. diferenza entre ambas. estudo **jurisprudencial.

6. Normativa Ética *e *Xurídica en relación con el secreto profesional.

6.1. *Análise de *o seu concepto *e alcance.

6.2. Antecedentes *lexislativos.

- *Xuramento **hipocrático.

- Declaración de *Xenebra.

- Constitución española (*Lei del Secreto Profesional).

- Código de **Deontología Médica.

- *Lei de *Sanidade.

- *Lei de Protección de Datos.

- *Lei 3/2001 del *Consentimiento Informado.

- *Lei 41/2002 de la Autonomía del Paciente.

- *Lei 3/2005 del *Consentimiento Informado de Galicia.

6.3. *Excepcións a la *obligación de secreto.

6.4 Consecuencias *penais de la revelación de secretos.

6.5 Consecuencias *civís de la revelación de secretos.

6.6 Comentario a la sentencia de la sección segunda del tribunal supremo de pecha 4 de abril de 2001 por violación de dicho secreto profesional.

6.7 *Consideracións *finaís.

7. *Leis *Xerais que *teñen repercusión sobre la profesión.

El *Consentimento informado. *Consideracións previas:

- 7.1 Concepto de *consentimento informado.
- 7.2 La *Lei *xeral de *sanidade
- 7.3 La *Lei *galega reguladora del *consentimento informado *e de la historia clínica. *análise de *os *artigos 1 a 9 de dicha *lei.
- 7.4 *Lei estatal reguladora de la autonomía del paciente *e de *dereitos *e *obrigacións en materia de información *e documentación clínica. *Lei 41/2002.
- 7.5 *Análise de la *lei *galega 3/2005 que modifica la *lei 3/2001 de 28 de *maio reguladora del *consentimento informado *e de la historia clínica de *os pacientes.
- 7.6 *Cirurxía estética *e casos análogos.
- 7.7 Casos *urxentes.
- 7.8 La información posterior *ao acto a intervención **medica. *prescripcións para la *boa *execución del *tratamiento.
- 7.9 Casos de experimentación biomédica.
- 7.10 Responsabilidades que *poden ser *esixidas por defecto nel *consentimento. estudo **jurisprudencial.
- 7.11 Testamento vital, *vontades anticipadas. especial referencia a la *lei 3/2001 sobre el *consentimento informado *e la historia clínica.

8.2 Regulación legal.

A) *Lei *xeral de *Sanidade *e Real Decreto que la *desenvolve.

**B) *Lei de Protección de datos.

**C) *Análise de la *Lei 3/2001 de Galicia sobre el *Consentimento Informado e Historia Clínica.

D) *Análise de la *Lei Reguladora de la Autonomía del paciente *e de *dereitos *e *obrigacións en materia de información *e documentación clínica. *Lei 41/2002.

E) *Análise de la *Lei *Galega 3/2005 que modifica la *Lei 3/2001 de 28 de *maio reguladora del *consentimento informado *e de la historia clínica de *os pacientes.

9. La *Lei de Protección de Datos. Aplicación nel ámbito sanitario:

- 9.1 Concepto de dato de carácter *persoal.
- 9.2 Niveis de *seguridade *segundo el tipo de dato.
- 9.3 *Dereitos de *os afectados.
- 9.4 Sancións previstas.
- 9.5 La *Axencia de Protección de Datos. Funcións.
- 9.6 La protección de datos en *hospitais.
- 9.7 Garantías del *traballador.
- 9.8 Garantías del sistema instaurado por la Institución Sanitaria.
- 9.9 Cuestións prácticas sobre la *Lei de Protección de Datos.
- 9.10 *Lexislación sobre la protección de datos nel ámbito sanitario.
- 9.11 *Xurisprudencia penal *e civil nel ámbito de la *Lei de Protección de Datos.
- 9.12 *Resolucións de la *Axencia de Protección de Datos.

10. Seguros que amparan la *actividade sanitaria:

- 10.1 Motivos que *xustifican la formalización dun seguro.
- 10.2 Vías por las que se *pode iniciar la reclamación.
- 10.3. Alternativas *e tipos de **aseguramiento sanitario.
- 10.4 Condicións de las pólizas.
- 10.5 Cobertura de las pólizas.
- 10.6 Límites económicos.
- 10.7 Límite temporal.
- 10.8 Cobertura de las pólizas.
- 10.9 *Concurrencia de pólizas de *responsabilidade civil del profesional *e del centro hospitalario.
- 10.10 Conclusión.

11. La *responsabilidade en *xeneral *e la derivada de la actuación sanitaria:

- 11.1 Elementos del delito.
- 11.2 Formas de *culpabilidade
- 11.3. Participación nel delito
- 11.4. *Responsabilidade penal derivada del *traballo en equipo.
- 11.5. Consecuencias *xurídicas del delito dentro de la *actividade profesional médica.
- 11.6. denominación de las penas.
- 11.7 la *responsabilidade civil

12. Delitos **tipificados nel Código Penal *e relacionados con la *actividade sanitaria:

- 12.1 Delito de aborto *fóra de *os casos permitidos en la *Lei.
- 12.2 Lesións *ao feto.
- 12.3 Delitos contra la *saúde pública.
- 12.4 Homicidio con imprudencia.
- 12.5 Alteración en *cantidad, *dose *e composición de medicamentos.
- 12.6 Revelación de segredos *profesionais.
- 12.6 Lesións por imprudencia profesional.
- 12.7 Aborto por imprudencia profesional.
- 12.8 Abandono de *os *servizos sanitarios.
- 12.9 *Danos *ao feto por imprudencia.
- 12.10 Expedición a *venta de medicamentos deteriorados o caducados.

13. *Dereitos *e deber de *os pacientes:

- 13.1 *Análise *lexislativa
- 13.2 Definición *e *desenvolvemento de *os *dereitos *e deber de *os pacientes.

14. La *responsabilidade de las *institucións sanitarias:

- 14.1 *Responsabilidade civil subsidiaria nel *procedemento penal
- 14.2 *Responsabilidade civil directa.
- 14.3 *Responsabilidade en la vía contencioso administrativa
- 14.4 *Responsabilidade administrativa por *incumplimento de la *lei de protección de datos *ou *outra *lexislación dentro del ámbito sanitario.
- 15. Funcións *e *Régime Disciplinario de *os Diplomados *e/os Graduados en Enfermería:
- 15.1 Funcións en *institucións *abertas.
- 15.2 Funcións en *institucións pechadas.
- 15.3 Funcións en zonas médicas.

16. *Transplante de órganos. Requisitos *legais:

- 16.1 Obtención de órganos procedentes de *doantes vivos.
- 16.2 Extracción de órganos *ou *outras *pezas anatómicas del *falecido.

8. *Leis específicas sanitarias.

8.1 *Lei Orgánica 15/1999 de Protección de Datos de Carácter *Persoal.
 8.2 *Lei 3/2001 de Galicia del *Consentimento Informado *e de la Historia Clínica.
 8.3 *Lei 41/2002 básica reguladora de la autonomía del paciente *e de *dereitos *e *obrigacións en materia de información *e documentación clínica.
 8.4 *Lei 3/2005 de Galicia, que modifica parcialmente la *Lei 3/2001 del *consentimento informado *e de la historia clínica.

9. Problemas relacionados con el inicio *e final de la vinda.

La interrupción voluntaria del embarazo desde el punto de vista legal:
 9.1 Concepto.
 - Aborto consentido por la embarazada.
 - Aborto no consentido por la embarazada.
 - Aborto violento *sen intención.
 9.2 *Supostos *recolleitos en la actual *Lei del Aborto.
 9.3 *Excepcións.
 9.4 Requisitos para la práctica del aborto.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	20	20	40
Estudo de casos/análises de situacións	18	18	36
Traballos tutelados	14	56	70
Actividades introductorias	2	0	2
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	1	0	1
Probas de tipo test	0.5	0	0.5
Probas de resposta curta	0.5	0	0.5

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Estudo de casos/análises de situacións	Análise dun feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipótese, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticarlo e adestrarse en procedementos alternativos de solución.
Traballos tutelados	Actividade desenvolvida nun medio virtual na que se debaten temas diversos relacionados co ámbito académico e/ou profesional.
Actividades introductorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballos tutelados	O primeiro día de clase exporase o contido da *materia e planificarase o desenvolvemento dos traballos **grupais. Atenderase ao estudante para orientalo nas súas dificultades académicas.
Estudo de casos/análises de situacións	O primeiro día de clase exporase o contido da *materia e planificarase o desenvolvemento dos traballos **grupais. Atenderase ao estudante para orientalo nas súas dificultades académicas.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Estudo de casos/análises de situacións	Proba na que se presenta unha situación ou problemática xa dada ou que pode darse, partindo dos diferentes factores involucrados, a análise dos antecedentes, condicións, da situación, etc.	10	A2 B1 D1 A3 D2 D3 D4 D7 D8
Traballos tutelados	O estudante presenta o resultado obtido na elaboración dun documento sobre a temática da materia, na preparación de seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias, etc. Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo, de forma oral ou escrita	20	A2 B1 C52 D1 A3 B4 D2 A4 B7 D3 B8 D4 B12 D5 B15 D6 D7 D8

Probas de resposta longa, de desenvolvemento	Probas para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas abertas sobre un tema. Os alumnos deben desenvolver, relacionar, organizar e presentar os coñecementos que teñen sobre a materia nunha resposta extensa.	30	A1 A2 A5	C48 D1 C52 D5 D7
Probas de tipo test	Probas para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta (verdadero/falso, elección múltiple, emparellamento de elementos...). Os alumnos seleccionan unha resposta entre un número limitado de posibilidades.	20	A1 A2 A5	C48 D1 C52 D5 D7
Probas de resposta curta	Probas para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas directas sobre un aspecto concreto. Os alumnos deben responder de maneira directa e breve en base aos coñecementos que teñen sobre a materia.	20	A1 A2 A5	C48 D1 C52 D4 D7

Outros comentarios sobre a Avaliación

Bibliografía. Fontes de información

Pastor García, L. M., **Manual de ética y legislación en enfermería**, Ed. Mosby,
 Vidal, M., **Bioética, estudios de bioética racional**, Ed. Tecnos ISBN 84-309-1674-1,
 Carmen Delia Medina Castellano, **Ética y Legislación**, Ed. DAE,
 M. P. arroyo y otros, **Ética y Legislación en Enfermería**, Ed. McGraw-Hill Interamericana,
 Javier Gafo, **Ética y Legislación en Enfermería**, Ed. Universitas S.A.,
 Reinhard Löw, **Bioética, Consideraciones filosófico-teológicas sobre un tema actual**, Ed. RIALP,
 Julio Cesar Galán Cortés, **El consentimiento informado del usuario de los servicios sanitarios**, Ed. Colex,
 José Manuel Martínez Pereda Rodríguez, **La responsabilidad penal del médico y del sanitario**, Ed. Colex.,
 Javier Fernández Costales, **La responsabilidad civil sanitaria (médica y de enfermería)**, Ed. La Ley Actualidad.,
Cuadernos de Bioética; Revista cuatrimestral Asociación española de Bioética y Ética Médica, ISBN: 1132-1989,

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Fundamentos de enfermería/V53G140V01107